

บทบรรณาธิการ

บทบรรณาธิการ

ดอกไม้ในพระนามาภิไธย และบทเพลงพระราชนิพนธ์ "สายหยุด" และ "นางแย้ม"

นัชชยา เฉลยทรัพย์*

Natchaya Chalaysap, Ph.D.

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงเป็นบุคคลสำคัญที่ทั่วโลกรู้จัก และยังทำให้ประเทศไทยเป็นที่รู้จักของชาวโลกอย่างกว้างขวางอีกด้วย ด้วยพระสิริโฉม น้ำพระราชหฤทัยที่เปี่ยมด้วยพระเมตตาและพระราชจริยวัตรอันงดงาม ความสง่างามของพระองค์เป็นที่เลื่องลือในต่างแดน ใครได้พบเห็นพระองค์นับว่าเป็นบุญตา ทรงเปรียบประดุจดอกไม้งามที่ทำให้โลกสดชื่นยามได้ยล อันจะเห็นได้จากกรที่ต่างประเทศจะระลึกถึงพระองค์ท่านเสมอมา เมื่อมีเรื่องของความสวยสดงดงามเข้ามาเกี่ยวข้องกับ อาทิ เมื่อชาวต่างประเทศได้พบพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับใหม่ทั้งงดงาม ได้กราบบังคมทูลขอพระราชทานพระนามาภิไธยของพระองค์ไปตั้งชื่อไม้ดอกไม้ประดับนั้น

* รองศาสตราจารย์ บรรณาธิการวารสารพัฒนบริหารศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ในปี พ.ศ. 2501 บริษัทกล้วยไม้ของประเทศอังกฤษชื่อ Black & Flory Ltd. ได้ส่งดอกกล้วยไม้สายพันธุ์แคทลียาที่ผสมขึ้นมาใหม่เข้าประกวดและได้รับรางวัลยอดเยี่ยมจาก The Royal Horticulture Society แห่งประเทศอังกฤษ จึงได้กราบบังคมทูลขอพระราชทานพระนามาภิไธย "ควีนสิริกิติ์" เพื่อตั้งชื่อสายพันธุ์กล้วยไม้ดังกล่าว โดยได้จดทะเบียนอย่างเป็นทางการ ภายใต้ชื่อว่า "แคทลียาควีนสิริกิติ์ (Queen Sirikit Cattleya)"

กล้วยไม้ผสมสายพันธุ์นี้อยู่ในวงศ์ Orchidaceae เป็นลูกผสมระหว่าง Cattleya Bow Bells และ Cattleya O' Brieniana Var. Alba เกิดเป็นสายพันธุ์ใหม่ชื่อ "Exquisite" ดอกมีสีขาว ส่วนกลางของดอกมีสีเหลือง ข้อหนึ่ง ๆ มักจะมี 2 ถึง 3 ดอก อีกทั้งมีดอกมากให้ชมทั้งปีอีกด้วย

ต่อมาในปี พ.ศ. 2506 เมื่อโดยเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ไปทรงเยือนประเทศฟิลิปปินส์อย่างเป็นทางการ รัฐบาลฟิลิปปินส์สมัยนั้นได้กราบบังคมทูลขอพระราชทานพระนามาภิไธย "ควีนสิริกิติ์" ไปตั้งชื่อ "ดอนญา" ซึ่งเป็นไม้พุ่มประดับสายพันธุ์ใหม่ที่นักวิจัยทางพฤกษศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์ได้พัฒนาสายพันธุ์ใหม่ได้

"ดอนญาควีนสิริกิติ์ (Queen Sirikit Donā)" อยู่ในวงศ์ Rubiaceae เป็นลูกผสมระหว่าง *Mussaenda* และ *M. Phillipica Aurorae* ดอนญาลูกผสมพันธุ์ใหม่นี้มีกลีบดอกใหญ่ 5 กลีบเป็นสีชมพูอ่อน ที่ขอบเป็นสีชมพูเข้ม ออกดอกเกือบตลอดปี

เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2514 ชาวเบลเยียมนามว่า อ็องเดร เฮนดริคส์ (Andre Hendrics) ผู้อำนวยการเรือนกุหลาบ "Grandes Roseraiea Du Val de Loire" แห่งประเทศฝรั่งเศส ได้กราบบังคมทูลขอพระราชทานพระนามาภิไธยของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เพื่อนำไปตั้งชื่อกุหลาบสายพันธุ์ใหม่ที่เพาะได้

กุหลาบควีนสิริกิติ์ (Queen Sirikit Rose) เป็นลูกผสมระหว่างกุหลาบพันธุ์ Konigin der Rosen และ Golden Grant เกิดเป็นสายพันธุ์ใหม่ชื่อ "Peer Gynt" กุหลาบสายพันธุ์นี้ได้นำออกเผยแพร่ในปี พ.ศ. 2511 และได้รับรางวัลชนะเลิศในการประกวดกุหลาบที่กรุงเบลฟาสต์ (Belfast) ประเทศไอร์แลนด์ (Ireland) ในปี พ.ศ. 2513

ดอกกุหลาบควีนสิริกิติ์ เป็นดอกกุหลาบที่งดงามมาก มีดอกใหญ่สีเหลือง ชูช่อได้นาน และที่ปลายกลีบจะเปลี่ยนเป็นสีส้มเรื่อ ๆ เมื่อโดนแดดจัด อีกทั้งมีกลิ่นหอมอ่อน ๆ ชื่นใจ กิ่งก้านและใบแข็งแรง

แคลิยา	ชาวพิสุทธ์	สวยเลอค่า
อีกดอนญา	สีชมพู	ดูเด็ดจันท์
กุหลาบเหลือง	หอมชื่นจิต	งามนิรันดร์
ชาวโลกนั้น	ต่างนิยม	ชมชื่นไกล
ทุกดอกราม	ในพระนาม	'ควีนสิริกิติ์'
ธ สถิตย์	ในกมล	ชนทั้งหลาย
ต่างชาติจึง	ขอพระนาม	องค์อภัย
ตั้งชื่อไม้	ทั้งสามงาม	นามพระองค์
พระทรงศรี	ทรงสง่า	ประจักษ์
พระชนม์จัก	เจ็ดสิบสอง	พระชันษา
ขอน้อมเกล้า	ถวายพระพร	พระกัลยา
ให้แม่ฟ้า	ทรงพระเจริญ	ยิ่งยืนนาน

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
 น้อมเกล้าฯ ร้อยกรองถวาย โดย
 รองศาสตราจารย์ ดร. อนุรักษ์ เกลยทรัพย์

เพลงพระราชนิพนธ์เกี่ยวกับดอกไม้

ทุกชาติทุกภาษาต่างเห็นคุณค่าของไม้ดอกไม้ประดับพื้นเมืองในประเทศ
 ของตน เมืองไทยเราก็มีพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับพื้นเมืองมากมาย สมเด็จพระนางเจ้า
 สิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงเล็งเห็นและส่งเสริมความสำคัญของดอกไม้ในฐานะ
 มรดกของสังคมไทย ทรงโปรดปรานดอกไม้พื้นเมืองของไทยหลายชนิด ดังจะ
 เห็นได้จากทรงพระราชนิพนธ์บทกลอนเกี่ยวกับดอกนางแย้มและดอกสายหยุด
 ต่อมาได้นำมาเข้าทำนองเป็นบทเพลง ดังได้อันเชิญมาลงไว้ในวารสารฉบับนี้

ดอกสายหยุด (Desmos) มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "สาวหยุด" เป็นพันธุ์ไม้ไทยแท้ชนิดหนึ่ง ชอบแสงแดด เป็นไม้เถาเลื้อยกิ่งไม้ยืนต้น มีเถาแข็งแรง เลื้อยเกาะพันต้นไม้หรือกิ่งอื่นไปได้ไกล 5-8 เมตร แตกกิ่งก้านสาขามากที่ส่วนยอด และแผ่สาขาออกไปเป็นบริเวณกว้าง ดอกมีลักษณะเป็นดอกเดี่ยวคล้ายดอกกระดังงาไทย มีกลีบเล็กยาว 5-6 กลีบ แบ่งเป็น 2 ชั้น ๆ ละ 3 กลีบ แต่ละกลีบจะบิดงอเหมือนดอกกระดังงาไทย ดอกอ่อนเป็นสีเขียว เมื่อแก่จัดจะเป็นสีเหลือง ออกดอกตลอดปี ส่งกลิ่นหอมจัดในตอนเช้าตรู่ พอสายกลิ่นจะค่อย ๆ จางลง และหมดกลิ่นเมื่อใกล้เที่ยงวัน

ส่ายหยุด

เนื้อร้อง พระราชนิพนธ์ สมเด็จพระนางเจ้าฯ
พระบรมราชินีนาถ
ท่านผู้หญิงพึงจิตต์ สุภมิตร
ทำนอง ร้อยตรี บุญเสริม ศรีคำ

หอมส่ายหยุด	สุดหอม	ดั่งจอมขวัญ
หอมหวาน	ปานสวรรค์	สรรสร้าง
หอมไกลลิบ	ทิพย์สุดนธ์	ปนกลิ่นนาง
ไอ...อ้างว้าง	ยามส่าย	จางหายไป
คอยเวลา	สายัณฑ์	พลันอรุณ
หอมกรุ่น	ระหวายก้าน	สะท้อนไหว
กลีบบาง	ดั่งโอษฐ์งาม	ของทราวม้วย
แสนชื่นใจ	โยกลิ่นววย	ส่ายหยุดเอย

*****

ดอกนางแย้ม (Glory Bower) มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย เป็นไม้ดอกไม้ประดับ สูงประมาณ 3-5 ฟุต ออกดอกเป็นพวงเล็กๆ มีลักษณะเป็นช่อตามปลายกิ่ง ดอกจะเบียดเสียดกันแน่นในช่ออย่างสวยงาม ลักษณะของดอกย่อยคล้ายดอกมะลิซ้อนสีขาว มีกลีบเลี้ยงสีม่วงแดง ดอกบานไม่พร้อมกันและบานอยู่ได้หลายวัน โดยจะออกดอกตลอดปีเป็นระยะๆ มีกลิ่นหอมมากทั้งกลางวันและกลางคืน ส่งกลิ่นหอม จนกระทั่งโรย

นางแย้ม

เนื้อร้อง พระราชนิพนธ์ สมเด็จพระนางเจ้าฯ
พระบรมราชินีนาถ
ทำนอง พันตำรวจเอก สุภมงคล ไบรียานนท์

นางแย้ม แย้มโอษฐ์เอื้อน	พาทิ
แผ่วหวาน ชานฤดี	โทยให้
งดงาม ตั้งเทวี	ลอยเลื่อน
มาลี แย้มกลิ่นไกล้	หอมตั้ง นื่อนวล
ยามไกล อูราร้อน	ตั้งไฟ
รักเจ้า มากเพียงใด	ย่อมรู้
คิดถึง ด้วยหัวใจ	ครวญคร่ำ
ห่างกัน แม้เพียงครู่	สุดแสน เนิ่นนาน

*****